

برای بازگشت به خدا در جامعه ایران می‌دانند. این موج محدود به ایران نیست و در سطح جهانی هم احساس عجز عمومی در برابر این پدیده شاهدهی بر توانایی محدود انسان مدرن است. زمینه‌های گرایش به معنویت در حال شکل‌گیری است. از طرفی تعطیلی همه مناسک دینی جمعی مانند نماز جمعه و حرم‌های متبرکه را باید به حساب وجود عقلانیت شیعی گذاشت. نظام دینی و نهاد روحانیت توانستند با اجتهاد پویای فقهی و سیاسی توطئه تقابل علم و دین را خنثی کنند.

۲-۴. اصلاح طلب - اعتدالی

باوری در بین برخی متفکرین سکولار وجود دارد که دین، انسان خوب را بهتر و انسان بد را بدتر می‌کنند. با این استدلال، گفته می‌شود که حوادثی مانند کرونا، دین‌داران را دین‌دارتر و دین‌گریزان یا دین‌ستیزان را دین‌گریزتر می‌کند؛ بنابراین اگر هم تمایل به معنویت در برخی افراد مشاهده می‌شود، تجربه‌های محدودی است که تعمیم‌پذیر نیستند. در عین حال بیماری‌هایی مانند کرونا، بر ضرورت و قدرت دانش تجربی نزد مردم می‌افزاید و با این فرض بحث برانگیز که علم و دین دو کفه ترازو هستند که سنگینی یکی از قلمرو نفوذ دیگری می‌کاهد، در بلندمدت باید در مورد جایگاه دین در زندگی فردی و اجتماعی افراد، با احتیاط بیشتری سخن گفت.

۵. اقتدار دولت / ملی‌گرایی یا دموکراسی /

جهانی شدن

۱-۵. جریان انقلابی

پرسش در زمینه کیفیت حکمرانی، از بحث‌های جدی است که با بحران کرونا به آن دامن زده شده است. جریان انقلابی که به سمت اقتدار دولت برای تصمیم‌گیری سریع و قاطع گرایش دارد، معتقد است بحران کرونا پرده از ضعف نظام‌های مدعی دموکراسی برداشت. در ایران نیز مدعیان دموکراسی باید نشان دهند در دوره بحران چه راه‌حلی برای اداره کشور دارند. اکنون اهمیت مرزهای ملی و نقش دولت‌ها بر همگان نمایان شده و ایده‌های خام و متوهمانه درباره واگذاری اختیارات حاکمیتی دولت‌ها نقش بر آب گشته است. در طول سال‌های متممادی با عنوان «توسعه نئولیبرال»، تلاش بسیاری شد تا وظایف و کارکردهای دولت به انجمن‌های فراملی یا سازمان‌ها

۲-۳. اصلاح طلب - اعتدالی

اصلاح‌طلبان عملکرد مردم را تحسین می‌کنند؛ اما با گفتن اینکه مردم حواسشان به همدیگر باشد، نوعی ناامیدی و دل‌کندن از نظام را تبلیغ می‌کنند و اینکه نظام ناکارآمد است و در دل بحران‌ها جامعه به جای امید بستن به دولت، باید فکری به حال خود کند. پیامد این سیاست، ترغیب جامعه به فرورفتن در لاک خود و آماده شدن برای طغیان احتمالی علیه نظم سیاسی است. منحنی مواضع اصلاح‌طلبان نشان می‌دهد که با روشن شدن ابعاد جهانی بحران و درگیری غربی‌ها، از هجمه آن‌ها علیه نظام کاسته شده است؛ ولی سناریوی اخیرشان تشکیک بر سر آمار مبتلایان و کشته‌های کرونا در ایران است که با چالش صداقت و شفافیت می‌خواهند دولت‌های غربی را در موقعیت برتری بنشانند.

۴. علم و دین

۱-۴. جریان انقلابی

طبق نظرسنجی مؤسسه «ایسپا» در هفته آخر فروردین درباره اهمیت دین و خداوند در این مدت، ۴۷ درصد مردم ایران گفته‌اند این اهمیت برایشان بیشتر شده و ۳/۵ درصد آن را کمتر از قبل دانسته‌اند. جریان انقلابی با استناد به شواهدی از این دست یا میل درونی مردم در تفسیر تقدیرگرایانه از بحران‌های طبیعی تحت مضمون بلا، پدیده کرونا را محملی

گسترده‌تری (در همه دنیا) و عمق (آمار بالای بیماران و کشته‌ها) از این پدیده به مثابه نقطه عطفی یاد می‌شود که به تحولات جدی و حتی تمدنی در حوزه‌های نظری، سیاسی و سبک زندگی منجر خواهد شد.

این پدیده بنیادافکن به بسیاری از ساختارهای ظالمانه فعلی ضربات مهلکی وارد ساخته و روند فروپاشی آن‌ها را آغاز کرده است. نئولیبرالیسم غربی از دو جهت «کارآمدی» و «دعای اخلاقی» با شکست سنگینی روبه‌رو شده و فرصت مناسبی دست داده است تا انقلاب اسلامی برای مدیریت تحولات وارد میدان شده و اندیشه خود را به بشر عرضه کند.

۲-۲. اصلاح طلب - اعتدالی

این جریان ابا دارد که کرونا را نقطه عطف تاریخ بنامد و محتاطانه ترجیح می‌دهد بحران کرونا را حادثه‌ای گذرا با دامنه تغییرات محدود معرفی کند. از نظر این جریان مسئله کرونا در قیاس با رویدادهایی مانند جنگ‌های جهانی یا فروپاشی بلوک کمونیستی در قرن بیستم، حادثه عظیمی محسوب نمی‌شود؛ نظمی دگرگون نخواهد شد، بلکه تغییراتی تدریجی یا اصلاحات موردی به وجود خواهد آمد و اگر هم بنا به تغییرات بزرگ باشد، نباید خوش خیال بود؛ چون جهت آن را نظام‌های غربی تعیین خواهند کرد. تمدن غربی پشتوانه چند صد ساله دارد و بحران‌هایی بزرگ‌تر از این را هم پشت سر گذاشته است.

۳. عملکرد نظام و مردم

۱-۳. جریان انقلابی

جریان انقلابی عملکرد نظام و مردم را موفقیت‌آمیز ارزیابی می‌کند. در بین مردم موجی از همبستگی و نوع‌دوستی به وجود آمد، گروه‌های خودجوش جهادی اقدام به تولید ماسک و دستکش کردند و دستگیری از افراد بی‌بضاعت در قالب پویش‌هایی مانند کمک مؤمنانه فراگیر شد. نظام هم با توجه به تحریم‌های خارجی و در مقایسه با وضعیت کشورهای غربی، عملکرد قابل دفاعی داشته، خدمات درمانی را در سطح راضی‌کننده‌ای به عموم مردم ارائه داد. اگر برخی کوتاهی‌ها هم بوده بیشتر متوجه دولت و رئیس‌جمهور است که در آغاز کار، ماجرا را چندان جدی نگرفته بودند و از عادی شدن شرایط سخن می‌گفتند.